

ANALÝZA

4. 6. 2024

Vývoj českého trhu práce – 1. čtvrtletí 2024

Českému trhu práce výrazně pomáhají cizinky, zaměstnanost díky nim stoupla. Průměrná mzda se meziročně nominálně zvýšila o 7,0 % a reálně o 4,8 %. Mzdové dotahování cenové hladiny je silně diferencované, průměrná mzda ve vzdělávání meziročně opět reálně klesla.

Zaměstnanost, nezaměstnanost a ekonomická neaktivita

Český trh práce ovlivňuje na jedné straně stárnutí a zmenšování domácí práceschopné populace a na druhé integrace cizinců, mezi nimiž převažují ženy – válečné uprchlice z Ukrajiny. Výsledky Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) po převážení na novou demografickou strukturu zaznamenaly tento vývoj v meziročním nárůstu zaměstnanosti o 188,9 tis., tj. o 3,8 %. Dominantně šlo právě o přírůstek pracujících žen o 145,8 tis.

To se projevilo i v relativním ukazateli, který poměruje počty pracujících se skupinou všech obyvatel ve věku 15–64 let, tedy v míře zaměstnanosti. Ta se v 1. čtvrtletí 2024 v porovnání se stejným obdobím minulého roku zvýšila o 0,4 p. b. na 74,9 %. U mužů přitom došlo ke snížení o 0,3 p. b. na 80,9 %, zatímco u žen vzrostla míra o 1,3 p. b. na 68,8 %.

Ve strukturálním pohledu nadále pokračuje trend růstu počtu pracujících na vlastní účet (podnikajících bez zaměstnanců), tentokrát meziročně o 44,2 tis., zatímco počet podnikatelů se zaměstnanci (zaměstnavatelů) se mírně snížil o 4,2 tis. To by nasvědčovalo tomu, že se rozvíjí tzv. švarc-systém. Počet zaměstnanců vzrostl o 149,1 tis.

Růst zaměstnanosti ovlivnil všechny tři sektory, ovšem rozdílně. V primárním sektoru zemědělství, lesnictví a rybníkářství počet pracujících meziročně vzrostl o 11,4 tis. na 148,0 tis., v sekundárním sektoru průmyslu a stavebnictví zaměstnanost vzrostla o 17,6 tis. na 1 832,5 tis., a v terciárním sektoru služeb stoupla nejvíce, o 162,7 tis. na 3 220,5 tis.

Podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO se nejvíce zvýšil počet pracujících v hlavní třídě specialisté (o 100,2 tis.) a u pracovníků ve službách a prodeji (o 49,8 tis.), naopak k největšímu poklesu došlo ve třídě úředníci (o 58,4 tis.).

Nezaměstnanost nadále mírně rostla. Celkový počet osob aktivně hledajících práci stoupl v 1. čtvrtletí 2024 na 149,1 tis., meziročně se tak nezaměstnanost zvýšila o 14,4 tis. Míra nezaměstnanosti, vyjadřující relativní podíl nezaměstnaných na pracovní síle, stoupla ve věkové skupině 15–64letých na hodnotu 2,7 %, což bylo meziročně o 0,2 p. b. více.

Přibylo i nezaměstnaných jeden rok a déle, u nichž se meziročně zvýšil počet o 10,0 tis. a dosáhl 47,2 tis. osob. Dlouhodobě nezaměstnaných mužů meziročně přibylo o 6,4 tis., u žen šlo o 3,6 tis.

Počet osob, které nelze klasifikovat jako nezaměstnané a jsou pokládány za neaktivní, leč uvádějí, že chtějí pracovat, se v 1. čtvrtletí 2024 meziročně zvýšil o 4,8 tis. na 78,4 tis. Jde o menší zvýšení tohoto ukazatele pracovních rezerv.

Je třeba mít na paměti, že VŠPS pokrývá jen osoby bydlící v bytech, nikoli na ubytovnách a podobných kolektivních domácnostech. To negativně ovlivňuje zachycení některých skupin cizinců, kteří nejsou integrováni a tyto způsoby bydlení často využívají.

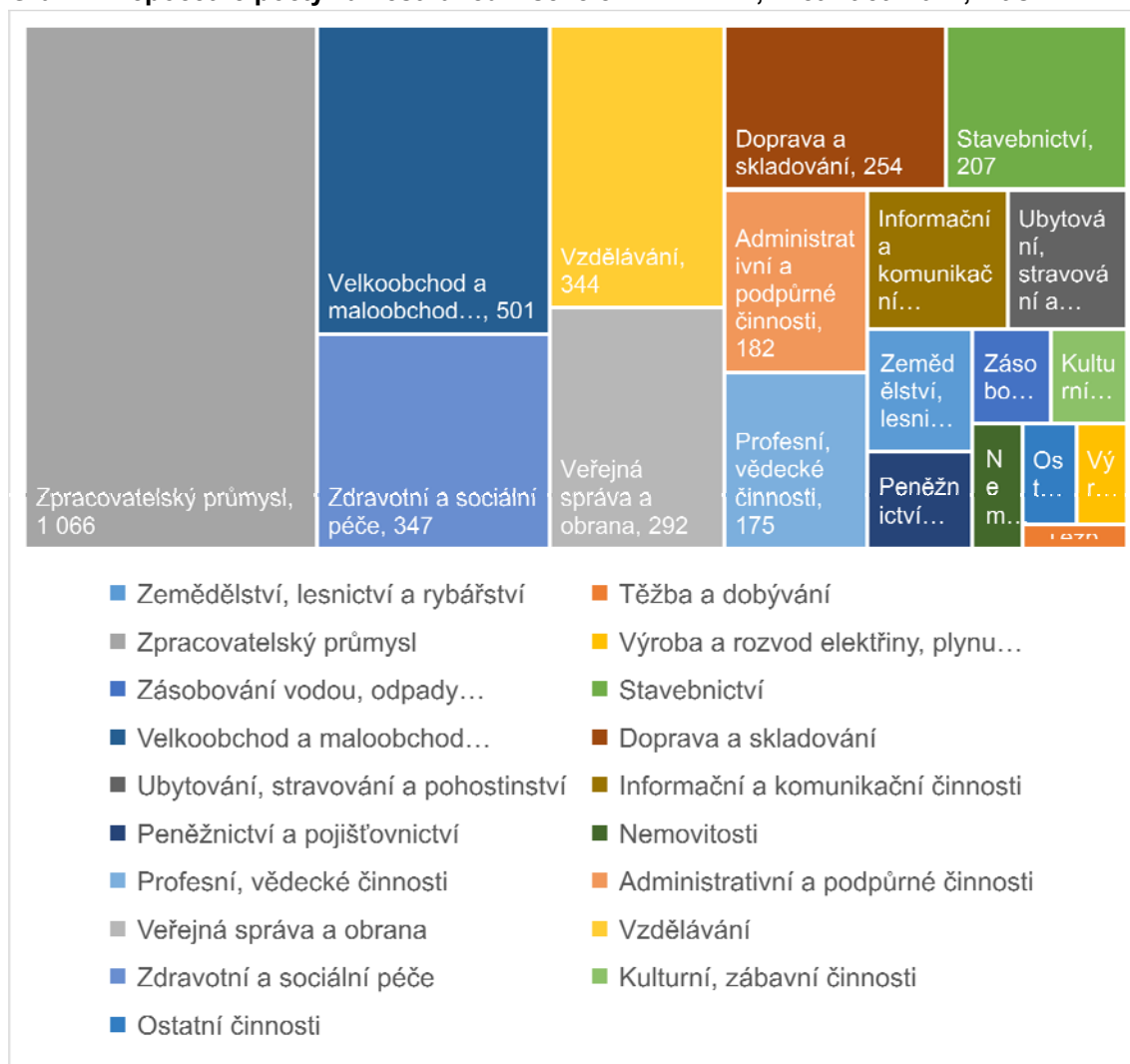
ANALÝZA

Evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané

Předběžné údaje podnikové statistiky ČSÚ potvrdily pozitivní trend v nárůstu počtu zaměstnanců. Evidenční počet zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané (FTE) se v 1. čtvrtletí 2024 meziročně zvýšil o 5,2 tis., což byl relativní nárůst o 0,1 %. (V počtu fyzických osob byl nárůst podstatně vyšší, o 0,6 %, což ukazuje na nárůst zkrácených úvazků. Ty využívají více ženy.)

Údaje za roky 2022 a 2023 byly revidovány s použitím administrativních zdrojů. V odvětvovém pohledu se zvýraznily některé trendy. Růst počtu zaměstnanců se více soustředí v terciárním a kvartérním sektoru služeb, včetně veřejných, zatímco počty klesají především ve zpracovatelském průmyslu a také v navazující dopravě. V sedmi sekcích CZ-NACE se aktuálně počet zaměstnanců meziročně snížil celkem o 24,8 tis. V jedné sekci (zemědělství, lesnictví a rybářství) počet stagnoval a ve zbylých jedenácti se zvýšil celkem o 30 tis. Jednotlivě šlo o přírůstky či úbytky v rozsahu od -1,7 % do 6,6 %.

Graf 1: Přepočtené počty zaměstnanců v sekcích CZ-NACE, 1. čtvrtletí 2024, v tis.

ANALÝZA

Největší pokles (o 1,7 %, resp. o 18,7 tis.) najdeme ve zpracovatelském průmyslu. Ten stále zaměstnává v Česku více než milion zaměstnanců (1 065,5 tis.), což představuje zdaleka nejpočetnější odvětvovou sekci. Tabulka 1 Rychlých informací o průměrných mzdách proto poskytuje oddíly CZ-NACE z této sekce, které byly největší z hlediska počtu zaměstnanců. V pěti těchto oddílech aktuálně najdeme pokles počtu zaměstnanců, nejhlubší byl ve výrobě strojů a zařízení jinde neuvedených (o 3,2 %, resp. o 3,6 tis.). Nejpočetnějším oddílem zůstává výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů, kde se počet zaměstnanců nepatrně zvýšil o 0,1 %, resp. o 0,1 tis. na 167,2 tis. Výrazněji si polepšila výroba potravinářských výrobků (o 1,9 %, resp. o 1,6 tis. na 83,5 tis.).

Pokles počtu zaměstnanců pokračoval v navazující sekci dopravy a skladování, kde se stavy snížily o 1,3 %, resp. o 3,4 tis. K dalšímu snížení počtu zaměstnanců došlo v těžbě a dobývání, tam se stavy aktuálně snížily o 0,7 %, což absolutně představovalo 0,1 tis. Trend v tomto odvětví je setrvalý a dlouhodobý, počty klesají od začátku století, aktuálně zaměstnává pouze 17,9 tis. zaměstnanců, což představuje početně nejmenší sekci CZ-NACE, a to s velkým odstupem.

Pokles o 0,3 % (resp. 0,6 tis.) zaznamenalo stavebnictví, to přitom rostlo až do roku 2022. Naopak další pokles v peněžnictví a pojišťovnictví (o 0,2 %, resp. o 0,2 tis.) překvapivý není, neboť tam dochází k občasně redukci stavů již delší dobu v souvislosti s digitalizací tohoto odvětví.

O tisícovku míst (resp. 0,5 %) přišly aktuálně administrativní a podpůrné činnosti, které až do loňského 4. čtvrtletí zažívaly růst. Tam jde především o činnost agentur, včetně pracovních. Poslední sekcí s poklesem byla veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení, kde došlo k dalšímu meziročnímu snížení počtu zaměstnanců, aktuálně o 0,8 tis. (resp. 0,3 %).

Nejvíce se o růst celkového počtu zaměstnanců postarala tři odvětví ze sektoru služeb, kde se v součtu zvýšil počet zaměstnanců o 19,9 tis. Šlo o vzdělávání (7,5 tis.), ubytování, stravování a pohostinství (7,2 tis.) a o zdravotní a sociální péči (5,2 tis.). Nárůst v poslední jmenované sekci (o 1,5 % na 346,7 tis.) je nepochybně odpovědí na stárnutí české populace, přičemž stále doháníme deficit, který v této oblasti ČR má vzhledem k mezinárodnímu srovnání.

K zajímavému růstu došlo aktuálně také v obchodě (velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel), kde meziročně přibýlo 2,4 tis. zaměstnanců, což byl relativní přírůstek o 0,5 %. Obchod je druhou nejpočetnější sekcí s více než půl milionem zaměstnanců (501,0 tis.). K obnovení růstu došlo v informačních a komunikačních činnostech (o 0,5 %, resp. o 0,7 tis.); toto odvětví posiluje trvale, mírný meziroční pokles z konce loňského roku byl způsoben vysokou základnou 4. čtvrtletí 2022, kterou lze označit za vychýlenou hodnotu v časové řadě.

Největší relativní nárůsty – po ubytování, stravování a pohostinství (o 6,6 %), kterým pomáhalo obnovení cestovního ruchu – byly ve dvou nepočtených sekcích. O 5,5 % se zvýšil počet zaměstnanců v ostatních činnostech, kam spadá všeho chuť různých menších a obtížně zařaditelných činností; o 4,4 % potom v činnostech v oblasti nemovitostí. Absolutně šlo v souhrnu o 3,7 tis. pracovních míst. Zaznamenáníhodný byl ještě nárůst v profesních, vědeckých a technických činnostech o 1,2 %, resp. 2,0 tis. Zbylé nárůsty byly do 0,5 tis.

V dlouhodobějším srovnání s 1. čtvrtletím roku 2019 posílila především odvětví zdravotní a sociální péče a vzdělávání (shodně o cca 15 %) a informační a komunikační činnosti (o 9 %); naopak nejvíce zaměstnanci ubyli v těžbě a dobývání (o 24 %) a v ostatních činnostech (o 21 %). V hojně debatované veřejné správě a obraně je po pěti letech počet zaměstnanců zhruba shodný (pokles o 0,1 %, tj. o 0,4 tis.).

ANALÝZA

Čtvrtletní průměrné měsíční hrubé mzdy

Průměrná mzda (43 941 Kč) za 1. čtvrtletí 2024 vzrostla nominálně ke stejnému období předchozího roku o 2 884 Kč, tedy o 7,0 %. Jde přitom o zprůměrování velmi různorodého vývoje na úrovni jednotlivých oborů, podniků či organizací.

V reálném vyjádření došlo k meziročnímu mzdovému nárůstu o 4,8 %. Reálný růst byl poprvé od 3. čtvrtletí 2021, tehdy průměrná mzda reálně meziročně vzrostla o 1,2 %. Poté až do konce roku 2023 jsme evidovali poklesy, přičemž ten nejhlubší byl ve 3.čtvrtletí 2022 (o 11,6 %). To odráželo především vývoj cen (tzv. inflační krize), neboť v nominálních hodnotách průměrné mzdy rostly, i když s jistými výkyvy, za čtvrtletí let 2021-2023 v rozmezí od 2,5 po 11,2 procenta. Růst cen dosáhl svého vrcholu právě ve 3. čtvrtletí 2022 (17,6 %), poté meziroční index spotřebitelských cen pozvolna klesal, v druhém pololetí 2023 předstihoval mzdový růst již jen o desetiny procenta. Mezičtvrtletně by se tedy průměrná mzda zvyšovala již v tomto období, neboť mzdy dotahovaly cenovou hladinu.

Mzdová dynamika byla v 1. čtvrtletí 2024 opět velmi různorodá podle odvětví. Sice byl všude nominálně kladný meziroční nárůst, avšak u dvou sekcí CZ-NACE jde o hodnotu nepřesahující nárůst spotřebitelských cen (o 2,1 %), takže v reálném vyjádření mzdy těmito zaměstnancům nevzrostly. Konkrétně jde o odvětví vzdělávání a veřejnou správu, kde jsou platy zaměstnanců řízeny centrálně podle tzv. platových tabulek. Ty se podle rozhodnutí Vlády pro letošní rok nezvyšovaly. Ve vzdělávání tak došlo k nominálnímu růstu pouze o 1,9 % a ve veřejné správě o 2,1 %.

Graf 2: Reálné meziroční nárůsty průměrné mzdy podle sekce CZ-NACE, %

ANALÝZA

Velmi slabý nominální růst byl také v činnostech v oblasti nemovitostí (o 2,3 %), značně podprůměrný byl i v energetice (3,9 %; kde však byla extrémně vysoká základna loňského roku), v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (4,8 %) a v zemědělství (5,1 %).

Nejvyšší nárůsty přes deset procent aktuálně najdeme u tří sekcí CZ-NACE: zdravotní a sociální péče (o 11,1 %), administrativní a podpůrné činnosti (o 10,2 %) a zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (o 10,1 %). Nadprůměrné nárůsty byly rovněž u těžby a dobývání (9,5 %), v dopravě a skladování (9,2 %) a v ubytování, stravování a pohostinství (8,9 %).

O 8,1 % vzrostla průměrná mzda ve zpracovatelském průmyslu, kde si výrazně polepšili zaměstnanci ve výrobě elektrických zařízení (10,3 %).

Nejvyšší mzdovou úroveň najdeme v 1. čtvrtletí 2024 v informačních a komunikačních činnostech, kde se průměrná mzda dostala na 84 299 Kč. Na druhém místě byla výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu s 81 311 Kč, která tak odsunula na třetí příčku peněžnictví a pojišťovnictví s aktuální úrovní 78 972 Kč. Tato trojice nicméně vede dlouhodobě. Mírně inovované bylo pořadí i z opačné strany. V ubytování, stravování a pohostinství sice vzrostla průměrná mzda o 8,9 %, ale stále zůstává na nejnižší úrovni (26 012 Kč) ze všech odvětví. Druhá nejnižší průměrná mzda byla aktuálně v zemědělství, lesnictví a rybářství (31 813 Kč), která meziročně vzrostla o 5,1 %. Na třetím místě byly administrativní a podpůrné činnosti, kde vzrostla průměrná mzda o 10,2 % na hodnotu 32 166 Kč, a na čtvrtém ostatní činnosti s průměrnou mzdou 32 975 Kč.

Regionální vývoj

Z pohledu počtu zaměstnanců došlo v 1. čtvrtletí 2024 ve většině krajů k meziročnímu poklesu. Ten nejvýraznější o 1,5 % byl v Moravskoslezském kraji, následován Olomouckým (o 1,0 %) a Zlínským (o 0,8 %), poté Královéhradeckým (o 0,7 %), Pardubickým a Ústeckým (shodně o 0,6 %), a nakonec Jihočeským a Karlovarským (shodně o 0,5 %). O celkové zvýšení počtu zaměstnanců o 0,1 % se zásadně postaral nárůst v Praze (o 2,1 %), který představoval 17,4 tis. nových pracovních míst. Menší zvýšení zaznamenaly také kraje Jihomoravský (0,5 %) a Středočeský (0,3 %), Plzeňský spíše stagnoval, ale ty početně přidaly jen 3,9 tis.

U vývoje průměrných mezd je krajský rozptyl podstatně menší než v třídění podle odvětví. Nominálně mzdy rostly v rozmezí od 6,2 % do 7,6 %, reálně tedy všude vzrostly. Hlavní město opět zaznamenalo nejnižší nominální růst o 6,2 %, následováno krajem Vysočina (6,5 %) a Zlínským krajem (6,7 %). Nejvyšší nominální nárůst (shodně o 7,6 %) měly tentokrát dva kraje: Plzeňský a Středočeský. Následoval Ústecký kraj s růstem 7,5 % a Jihomoravský s 7,3 %.

Podle absolutní úrovně výdělků nicméně Praha zůstává stále nejbohatším regionem, průměrná mzda tu byla 56 372 Kč. Na druhém místě se držel Středočeský kraj s 43 554 Kč, těsně za ním na třetím místě Jihomoravský (43 037 Kč). Hranici 40 tisíc korun překonaly ještě Plzeňský kraj (41 273 Kč) a Ústecký (40 737 Kč), ostatní kraje zůstaly pod ní. Karlovarský kraj zůstal nadále regionem s nejnižší mzdovou úrovní (37 089 Kč). V Moravskoslezském kraji, což je po Praze, Jihomoravském a Středočeském kraji region s nejvyšším počtem zaměstnanců (409,1 tis.), dosáhla průměrná mzda hodnoty 39 227 Kč.

ANALÝZA

Mediány a decilové rozpětí mezd, třídění podle pohlaví

Rychlá informace za 1. čtvrtletí 2024 obsahuje také údaj o mzdovém mediánu, který je vypočtený z matematického modelu distribuce a ukazuje mzdu prostředního zaměstnance, tedy běžnou mzdovou úroveň; zároveň byly vypočteny také krajní decily. V 1. čtvrtletí 2024 se mzdový medián dostal na 36 651 Kč, to je o 5,5 % (1 898 Kč) více než ve stejném období předchozího roku.

Decilové rozpětí ukazující mzdovou distribuci se v meziročním srovnání snížilo, desetina zaměstnanců s nejnižšími výdělků pobírala mzdu pod hranicí 20 753 Kč (dolní decil meziročně vzrostl o 11,7 %), naopak desetina s nejvyššími výdělků měla mzdy nad hranicí 69 219 Kč (horní decil se zvýšil o 5,8 %). Decilový poměr tak meziročně poklesl o 0,18 bodu na 3,34.

Prostřední mzdy mužů byly vyšší než u žen, v 1. čtvrtletí 2024 byla mediánová mzda žen 33 793 Kč (meziročně vzrostla o 5,9 %), zatímco u mužů 39 541 Kč (vzrostla o 5,0 %). Mezera v prostředních výdělcích podle pohlaví se meziročně snížila o 0,8 p.b. na 14,5 %.

Zároveň byly mzdy mužů rozprostřeny v podstatně větší šíři, zejména oblast vysokých výdělků je výrazněji vyšší než u žen: ženy měly horní decil 59 724 Kč a muži 78 053 Kč, čímž byla mezera u vysokých výdělků 23,5 % a meziročně narostla o 0,3 procentního bodu. U nízkých výdělků byl naopak rozdíl slabší a meziročně nižší o 1,6 p.b.: ženy měly dolní decil 20 159 Kč, muži pak 21 167 Kč, což představuje mezeru pouze 4,8 %.

Zpracoval: Dalibor Holý

Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ

Tel.: +420 274 052 694

E-mail: dalibor.holy@czso.cz